تارمایی شۆڕشی کۆمەڵایەتی بەسەر ئەجینداکانی بۆرژوازیدا.. موئەیەد ئەحمەد

تێبینیی لەسەر کۆنگرەی سلێمانی (هاوپەیمانی دیموکراتی کۆمەڵایەتی لە جیهانی عەرەبی)دا!

لە شاری سلێمانی – هەرێمی کوردستان لە عێراق، لە نێوان ڕۆژانی (٢٧-٣٠)ی ئابی (٢٠٢٥)، کۆنگرەیەکی حیزب و ڕێکخراوەکانی [هاوپەیمانی دیموکراتی کۆمەڵایەتی لە جیهانی عەرەبی]دا (SDA-AW) بەڕێوەچوو. ئەم کۆنگرەیە ئەو سەرنجەی ڕانەکێشا کە شایەنی باس بێت، چونکە لە ڕووی شێوەوە جیاواز نەبوو لەو کۆنگرانەی کە یەکێتی نیشتمانی کوردستان (یەکێتی) لە دوو دەیەی ڕابردووەوە ڕێکیان دەخات بۆ دامەزراوە بۆرژوازییە جیهانییەکان و حزبەکانیان و سەنتەرە فکرییە نیولیبراڵییەکانیان لەم شارەدا. کۆنگرەکە بە سپۆنسەری (یەکێتی) ڕێکخرا، و (بافڵ جەلال تاڵەبانی)، سەرۆکی (یەکێتی)، بە سەرۆکی ئەم هاوپەیمانییە هەڵبژێردرا.
بەڕێوەچوونی ئەم کۆنگرەیە لە سلێمانی، لە کاتێکدایە کە چەپۆکی فەرمانڕەوایەتی میلیشیاییانە و دیکتاتۆریانەی هەر دوو حیزبی دەسەڵاتدار، پارتی دیموکراتی کوردستان (پارتی) و (یەکێتی)، بە خێراییەکی زیاتر و بەردەوام، توندتر دەبێتەوە بەسەر جەماوەردا لە هەرێمی کوردستان، و ئەم کۆنگرەیە لە کاتێکدایە کەشوهەوای میلیتاریزم و شوێنەوارەکانی یەکلاییکردنەوەی خوێناوی حساباتی نێوان هێزە چەکدارە میلیشیاییەکانی (یەکێتی) و نەیارە سیاسییەکانی، لەناو خودی سیستەمی حوکمڕانیدا، هێشتاش سێبەری خۆی بەسەر ئەم شارەدا کێشاوە، هەروەها لە کاتێکیشدایە کە کرێکاران و فەرمانبەران و مامۆستایان بەهۆی پێنەدانی مووچەکانیان لە سێ مانگی هاویندا، لە دۆخێکی ئابووری خراپدا دەژین، نەک هەر ئەمە بەڵکو لە کەشوهەوای سەرکوتکردنی زیاتری خۆپێشاندانی مووچەخۆران و ئەو خۆپێشاندانانەشدایە کە خەڵکی پێی هەڵدەستن بۆ مافە ڕەواکانیان. هەموو ئەمانە بە شێوەیەکی گشتی بەڵگەیەکی حاشاهەڵنەگرن لەسەر ئەوەی کە ئەم کۆنگرەیە چەندە چەواشەکارانەیە کاتێک بەشداربووانی باس لە ئازادییە سیاسییەکان و دادپەروەری کۆمەڵایەتی و گوتاری لەم چەشنە دەکەن.

ئەو حزبانەی لەو کۆنگرەیەدا بەشدار بوون، خۆیان بە خاوەنی ڕێباز و کارنامەی “دیموکراتی کۆمەڵایەتی” دەزانن و بانگەشەی ئەوە دەکەن کە ئەمە وای لەکردوون هاوپەیمانی دیموکراتی کۆمەڵایەتی لە جیهانی عەرەبیدا (SDA-AW) پێکبهێنن و بەم شێوەیە ناوی لێبنێن. دیارە ئەم ناوە لە ناوی (سۆشیال دیموکراتی)ـیەوە وەرگیراوە دوای سڕینەوەی وشەی سۆشیال و گۆڕینی بە وشەی “کۆمەڵایەتی”، تا بگونجێ هەم لەگەڵ کارنامە سیاسییەکەیان، و هەم لەگەڵ ئەوەی کە لە کەشوهەوای ئێستای بۆرژوازی جیهانیدا باوە؛ واتە ئەو ڕێگا و ناوە نوێیانەی کە بەکاریان دەهێنێت لە هەوڵ و کۆششەکانیدا بۆ پەکخستنی (احتواء) بزووتنەوە سۆشیالیستی و شۆڕشگێڕییەکان.
ئەم کۆنگرەیەی (SDA-AW) لە سلێمانی، شت گەلێکی زۆر لە خۆدەگرێت لە مێژوو و ئەوەی کە لە جیهانی سەرمایەداری دەوروبەرماندا ڕوویداوە و ڕوودەدات، هەر لە سەرکوتکردنی خەباتی کرێکاران و زەحمەتکێشان و جەماوەری ژنانی چەوساوە و لاوانی شۆڕشگێڕ بە دژی سەرمایەداری جیهانی بگرە، تا ڕۆڵی حیزبە سۆشیال دیموکراتە ڕێفۆرمخوازەکان لە مێژوودا، لە پەکخستنی خەباتی شۆڕشگێڕانەی جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێش، تا خیانەتکردن لە شۆڕشی سۆشیالیستی جیهانی و هاوپەیمانی لەگەڵ بۆرژوازی نەتەوەیی لە وڵاتەکانیاندا، لە دەیەی دووەمی سەدەی ڕابردوو، بە تایبەتی لە کاتی جەنگی جیهانی یەکەمدا. هەروەها، تارمایی ڕاپەڕینە شۆڕشگێڕییەکانی ساڵی (٢٠١١) لە میسر و تونس و وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بەسەر ئەم کۆنگرەیەوەیە. ئەمە سەرەڕای ئەوەی ئەوەمان بیرمان دەهێنێتەوە کە بەسەر (جەمال عیرفان) و هاوڕێیانی هات کاتێک لە (١٢)ی کانوونی یەکەمی (١٩٢٢) لە شاری سلێمانی لەلایەن دەسەڵاتدارانی عەشایەری کوردییەوە تیرۆر کران بەهۆی بیرۆکە سۆشیالیستییەکانیانەوە و وەک هەندێک دەڵێن بەهۆی پەرەپێدانی بیرۆکەکانی بەلشەڤیکەوە.
بۆ روونکردنەوەی زیاتر لەم بارەیەوە، پێویستە ئاماژە بە هەندێک زانیاری مێژوویی بدەین سەبارەت بە ئەسڵی ئەم هاوپەیمانییە و پەیوەندیشی بە ئاسۆ و کارنامە و پڕاکتیکی حیزبە سۆشیال دیموکراتە جیهانییەکان و حیزبەکانی ترەوە.
(هاوپەیمانی دیموکراتی کۆمەڵایەتی لە جیهانی عەرەبیدا) (SDA-AW) بەشێکە لە (هاوپەیمانی پێشکەوتنخواز) [Progressive Alliance (PA)]، کە ئێستا زیاتر لە (١٥٠) حیزب و ڕێکخراوی تێدایە، لەوانەش حیزبە سۆشیال دیموکراتەکانی ئەوروپا و حیزب و ڕێکخراوە جۆراوجۆرەکانی تری وڵاتانی جیهان، کە (یەکێتی)ش ئەندامە تێیدا، وەک لەم لینکەی خوارەوەدا دیارە.(١)
(PA) لە شاری لایپزیگی ئەڵمانیا لە (٢٢)ی ئایاری (٢٠١٣) بە

بەشداری (٧٠) حیزب و ڕێکخراو و بە دەستپێشخەری حیزبی سۆشیال دیموکراتی ئەڵمانیا (SPD) دامەزرا، ئەمەش پاش کشانەوەی ئەم حیزبە لە سۆشیالیست ئینتەرناسیۆناڵ (SI)، دوای ڕوودانی ڕاپەڕینە شۆڕشگێڕییەکانی میسر و تونس لە ساڵی (٢٠١١) کە کۆتایی بە حوکمی دوو حیزبی دەسەڵاتدار لە تونس و میسر هێنا کە ئەندام بوون لە (SI)دا.(٢)

بەمجۆرە هاوپەیمانی پێشکەوتنخواز (PA) وەک جێگرەوەیەک بۆ سۆشیالیست ئینتەرناسیۆناڵ (SI) دامەزرا کە لە ئەندامەتی خۆیدا حیزبی دەسەڵاتداری تونس؛ (کۆمەڵەی دەستووری دیموکراتی) بە سەرۆکایەتی زەین العابدین بن عەلی، و لە میسر؛ (حیزبی نیشتمانی دیموکراتی) بە سەرۆکایەتی (حوسنی موبارەک)ی لەخۆگرتبوو.

سۆشیالیست ئینتەرناسیۆناڵ (SI) تا ئێستاش بە هاوتەریب لەگەڵ هاوپەیمانی پێشکەوتنخواز (PA) بوونی هەیە و بە پێی وێبسایتی فەرمی خۆی، ژمارەیەکی زۆر کە زیاتر لە (٨٠) حیزب دەبێت، لەوانەش (یەکێتی)، ئەندامی تەواون لەنێویدا.(٣)

هەرچی هاوپەیمانی دیموکراتی کۆمەڵایەتی لە جیهانی عەرەبی (SDA-AW)یشە، درێژکراوەی (فۆڕمی دیموکراتی کۆمەڵایەتی) یە کە لە ساڵی (٢٠١٥) لە تونس دامەزرا و پاشان ناوی گۆڕدرا بۆ (SDA-AW) کاتێک لە ئەیلولی (٢٠٢٤) پەیوەست بوو بە هاوپەیمانی پێشکەوتنخواز (PA)وە.

لەم ڕووەوە، پەیوەندییەکی پتەو هەیە لە نێوان ڕووداوەکانی شۆڕشەکانی میسر و تونس و ئەم فۆڕومە کە لە ساڵی (٢٠١٥) لە تونس بەم ناوەوە پێکهات. هەروەها، دەرکەوتنی (PA)، وەک لەسەرەوە ئاماژەمان پێدا، پەیوەندییەکی ڕاستەوخۆی بە شۆڕشەکانی میسر و تونسەوە هەیە، چونکە ئیتر ئەوە بابەتێکی ڕیسواکارانە و سەرچاوەی مەترسی دەبوو بۆ حیزبی سۆشیال دیموکراتی ئەڵمانیا و حیزبە هاوشێوەکان و بۆ ئەرکەکانیان لە پێکخستنی بزووتنەوە شۆڕشگێڕییە سۆشیالیستییەکان لە ئەوروپا، ئەگەر بمانایەتەوە لە چوارچێوەی "ئینتەرناسیۆناڵ"ێکدا کە تا دوێنێ حیزبگەلێکی دەسەڵاتداری لەخۆگرتبوو کە لەلایەن شۆڕشەکانی میسر و تونسەوە لە سەرەتای ساڵی (٢٠١١)دا، ڕووخێنران.

کورتەیەک لەبارەی پێشهاتەکانی دوای هەرەسهێنانی "ئینتەرناسیۆناڵی دووەم"

ڕەنگە ئەمە سەیر بێت، بەڵام ڕاستییەکە کە ئەم کۆنگریە لە سلێمانی پەیوەندییەکی ناڕاستەوخۆی هەیە بە مێژوویەکەوە کە دەگەڕێتەوە بۆ زیاتر لە (١١٠) ساڵ لەمەوبەر، و بەتایبەتی بە

هەرەسهێنانی "کۆنگرەی سۆشیالیستی ئینتەرناسیۆنال"، کە بە "ئینتەرناسیۆنالی دووەم" ناسراوە، وە دەگەڕێتەوە بۆ ئەو دابەشبوونە گەورەیەی (الانشقاق الکبیر) کە لەناو ڕیزەکانی بزووتنەوەی سۆشیالیستی ئەوروپادا ڕوویدا لەسەر بنەمای هەڵوێست بەرامبەر بە جەنگی یەکەمی جیهانی (١٩١٤-١٩١٨)، و بەم پێیەش پەیوەندی بەو دابەشبوونە و بەو هەوڵانەی ئەو حزبانەوە هەیە کە ناسراون بە سۆشیال دیموکراتی ڕیفۆرمخواز لەناو بزووتنەوەی کرێکاری و سۆشیالیستیدا لەسەر ئاستی چالاکییە جیهانییەکەیان.

هەرەسهێنانی ئینتەرناسیۆنالی دووەم، یان وەک لینین دەڵێت "مایەپووچی ئینتەرناسیۆنالی دووەم" لە کاتی ئەو جەنگەدا، بەهۆی هەڵوێستی نەتەوەپەرستی شۆڤێنی زۆربەی حیزبە سەرەکییە ڕیفۆرمخوازەکانی پێکهێنەرییەوە بوو، بە پێچەوانەی هەڵوێستی ئینتەرناسیۆنالیانەی سۆشیالیستی شۆڕشگێڕەوە، بەرامبەر بە جەنگ. واتە بەهۆی هاوڕیزیان بوو لەگەڵ بۆرژوازی دەسەڵاتدار لە وڵاتەکانیان و گرتنەبەری سیاسەتی بەردەوامیدان بوو بە جەنگ بە هەموو ئەو کارەساتانەی کە لێی کەوتەوە، بە بەردەوامبوونی تاوانەکانی کوشتار دژی کرێکاران و زەحمەتکێشان و جەماوەر بەگشتی لە وڵاتانی شەڕکەردا. لە ئەنجامدا، گرتنەبەری سیاسەتی "بەرگری لە نیشتمان" لە جەنگێکی ئیمپریالیستی تاوانکارانەی سەرمایەدا کە هەڵگیرسا و بەردەوام بوو لەپێناو دابەشکردنەوەی تاڵانی سەرمایەداری ئیمپریالیستی لەسەر ئاستی جیهانیدا.

لە بەرامبەر ئەم گۆڕانکارییانە لەناو بزووتنەوەی سۆشیالیستی ئەوروپای ئەو کاتەدا، سۆشیالیزمی شۆڕشگێڕی ئینتەرناسیۆنال بەدەنگ نەبوو، بەڵکو ڕووبەڕووی سیاسەتی ئەم حیزبە ڕیفۆرمخوازانە و هەڵوێست و پراکتیکەکانیان بووەوە کە شۆڤێنیزم و هەلپەرستی و "خیانەت" زاڵ بوو بەسەریاندا لە دژی سۆشیالیزم و شۆڕشی سۆشیالیستی.

حیزبە سۆشیالیستە شۆڕشگێڕە ئینتەرناسیۆنالییەکان و سەرکردەکانیان وەک لێنین و ڕۆزا لوکسەمبەرگ و ترۆتسکی بەردەوام بوون لەسەر ڕێبازی سیاسی شۆڕشگێڕی مارکسی بەرامبەر بە جەنگ، و ئەو قەیرانە شۆڕشگێڕانەیەی کە لێکەوتبووەوە لە ئەوروپا، ڕێبازێک کە پێشتر هەر لەلایەن ئەم باڵەکەی حیزبە سۆشیالیستە شۆڕشگێڕانەوە پەسەند کرابوو لە کۆنگرەکانی حیزبە سۆشیال دیموکراتەکانی ئەوروپادا؛ کە بریتی بوو لە دژایەتیکردنی جەنگ و خەبات بۆ ڕێگریکردن لە هەڵگیرسانی، و خەبات بۆ گۆڕینی بە جەنگێکی شۆڕشگێڕانە، واتە بە شۆڕشێکی پرۆلیتاری سۆشیالیستی دژی چینی بۆرژوازی دەسەڵاتدار لە حاڵەتی ڕوودان و بەردەوامبوونی جەنگدا و هەر حزبەش لە وڵاتی خۆیدا.

بەلشەفیکەکان و پرۆلیتاریا لە ڕووسیا سەرکەوتوو بوون لە بەدیهێنانی ئەم شۆڕشە پرۆلیتارییە و دەسەڵاتی سیاسییان گرتە دەست، بەڵام بزووتنەوەی پرۆلیتاری سۆشیالیستی لە وڵاتانی تری ئەوروپا بە چەندین هۆکار نەیانتوانی ئەمە بەدیبهێنن.
ژمارەی حزبە سۆشیالیستە شۆڕشگێڕ و ئینتەرناسیۆنالییەکان زۆر زیادی کرد، ئەویش بەهۆی ئەو گۆڕانکارییانە و ئەو دابەشبوونانەی کە لەناو ڕیزەکانی حیزبە سۆشیال دیموکراتییەکانی ئەوروپادا ڕوویدا، کە بووە هۆی دروستبوونی حیزبە سۆشیالیستە شۆڕشگێڕەکان کە ڕێبازێکی شۆڕشگێڕی ئینتەرناسیۆنالیان گرتبووەبەر و ناوی خۆیان نا حزبی کۆمۆنیست، ئەمەش دوای ئەوەی حزبی کرێکارانی سۆشیال دیموکراتی ڕووسی (باڵی بەلشەفیک) ناوی خۆی گۆڕی بۆ حیزبی کۆمۆنیستی ڕووسی لە ساڵی (١٩١٨)دا.
سەرەڕای قەیرانێکی شۆڕشگێڕی گەورە لە ئەوروپا دوای ئەم گۆڕانکارییانە دەستی پێکردبوو، و ئەگەری هەڵگیرسانی شۆڕشێکی سۆشیالیستی جیهانی لە کارنامەی مێژوودا بوو و لە ئاسۆدا دیار بوو. لەناو ئەم بارودۆخانەدا، ئینتەرناسیۆنالی سێیەم کە بە ئینتەرناسیۆنالی کۆمۆنیستی ناسراوە، لە مۆسکۆ لە ساڵی (١٩١٩) دامەزرا.
بە مەرگی لینین لە ساڵی (١٩٢٤) و هاتنە سەرکاری ستالینیزم و پاشەکشەی شەپۆلی شۆڕشگێڕی لە ئەوروپا، ئەم ئینتەرناسیۆنالە ڕۆڵ و ناوبانگی پێشووی لەدەستدا، و سەرەڕای ئەوەی کە گۆڕا بوو بە ئامرازێک بە دەستی ستالین و تاقمە دەسەڵاتدارەکەی یەکێتی سۆڤیەت بۆ خزمەتکردنی بەرژەوەندییە سیاسییە نەتەوەییەکانیان، بەڵام هەر بەردەوام بوو تا ساڵی (١٩٤٣) کاتێک ستالین هەڵوەشاندنەوەکەی ڕاگەیاند لە چوارچێوەی هاوپەیمانییەکەیدا لەگەڵ هێزەکانی وڵاتانی ئیمپریالیستی ڕۆژئاوا لە کاتی جەنگی جیهانی دووەمدا.
هاوکات لەگەڵ دەرکەوتنی حیزبە کۆمۆنیستەکان و دامەزراندنی ئینتەرناسیۆنالی سێیەم، حیزبە سۆشیال دیموکراتە ڕیفۆرمخوازەکانیش لەناو ئەم گۆڕانکارییانەدا دەستیاندایە هەوڵەکانیان بۆ ژیاندنەوەی ئینتەرناسیۆنالی دووەم بە پێی هەمان ڕێباز و هێڵی سیاسی کۆن کە بووە هۆی هەرەس هێنانی بە تەواوی لە ساڵی (١٩١٦)دا. بەمجۆرە بەشێک لە حیزبەکانیان لە شوباتی (١٩١٩) لە بێرنی سویسرا کۆبوونەوە بۆ پێکهێنانی ئینتەرناسیۆنالی دووەمی دووبارە دامەزرێنراوە، یان ئەوەی کە بە "ئینتەرناسیۆنالی سۆشیالیستی کرێکاری" ناسراوە.
دوای ماوەیەک، نوێنەرانی ئەوەی کە ناسراوە بە ڕەوتی میانڕەو لە بزووتنەوەی سۆشیال دیموکراتی ئەوروپا، لە شاری ڤیەنا لە نەمسا

کۆبوونەوە بە پێکهێنانی (یەکێتی حزبە سۆشیالیستە کرێکارییە نێونەتەوەییەکان) واتا "ئینتەرناسیۆنالی ڤیێنا" لە شوباتی (١٩٢١) کە حیزبە کۆمۆنیستەکان بە گاڵتەجاڕی ناویان لێنابوو "ئینتەرناسیۆنالی دووەم و نیو". دواتر و لە کۆتاییدا، ئینتەرناسیۆنالی دووەمی دامەزرێنراوە و "ئینتەرناسیۆنالی ڤیێنا" لە کۆبوونەوەی هامبۆرگ لە ئەڵمانیا لە ساڵی (١٩٢٣) یەکیان گرت بۆ پێکهێنانی ئەوەی کە دواتر بە سۆشیالیست ئینتەرناسیۆنال (Socialist International) ناسرا و تا ساڵی (١٩٤٧) بەردەوام بوو لە کارکردن و هەر لەو ساڵەشدا هەڵوەشاندنەوەی ڕاگەیەندرا.
دوای ئەوە ڕێکخراوێکی نوێ بە هەمان ناو، واتە سۆشیالیست ئینتەرناسیۆناڵ (SI)، لە کۆنگرەی لەندەن دامەزرا، وەک میراتگری ڕێکخراوەیی و فکری ئینتەرناسیۆنالی سۆشیالیستی پێشوو. (یەکێتی نیشتمانی کوردستان) لە ساڵی (٢٠٠٣)ەوە تا ئێستا ئەندامە لەم ڕێکخراوەدا هاوکات لەگەڵ ئەندامێتییەکەیدا لە هاوپەیمانی پێشکەوتنخوازدا (PA).(٤)
هەرچی ئینتەرناسیۆنالی چوارەمە، بە دەستپێشخەری لیۆن ترۆتسکی، لە سێپتەمبەری (١٩٣٨) دامەزرا لەلایەن ڕێکخراوە چالاکەکانەوە لە چەندین وڵات، داکۆ هێڵی تیۆری و سیاسی و ڕێکخراوەیی و تێزەکانی ترۆتسکیان گرتبووەبەر سەبارەت بە کۆمەڵێک پرسی سەرەکی لە بزووتنەوەی کۆمۆنیستی و کرێکاریدا، لەوانە پێناسەیەکی تایبەت بۆ دەوڵەت لە یەکێتی سۆڤیەت وەک "دەوڵەتێکی کرێکاری شێواو" لەژێر سەرکردایەتی ستالین، و چەندین تێز و بیرۆکەی بنەڕەتی تر.
ئینتەرناسیۆنالی چوارەم لە دۆخێکی جیهانی نوێدا سەریهەڵدا کە ڕووبەڕووی چەندین ئاستەنگی ڕێکخراوەیی و سیاسی و فکری، و ڕاودونانی بەردەوام بووەوە لەلایەن دەزگا سەرکوتکەرەکانی ستالینەوە لە زۆرێک لە وڵاتان. دوای تیرۆرکردنی ترۆتسکیش لە مەکسیک لە (٢١)ی ئابی (١٩٤٠)، لەلایەن سیخورێکی ستالینەوە، یەکەم دابەشبوون لە ڕیزەکانیاندا لە هەمان ساڵدا ڕوویدا، بەڵام گەورەترین دابەشبوون لەناو ڕیزەکانی ئینتەرناسیۆنالی چوارەم لە ساڵی (١٩٥٣) ڕوویدا سەبارەت بە هەڵسەنگاندنی ستالینیزم، و کارکردن لەناو حیزبە جەماوەرییەکان و چەند پرسێکی تر.(٥)
ئەمە، جگە لە دەرکەوتنی چەند ڕەوت و ڕێکخراوی لایەنگر لە هێڵی ترۆتسکی، بەڵام لە چوارچێوەی ئینتەرناسیۆنالی چوارەمدا ڕێکنەخرابوون، و گەشەیان کرد بەتایبەت لە ساڵی (١٩٤٨) بەدواوە، وەک حیزبی کرێکارانی سۆشیالیست (SWP) بە سەرکردایەتی تۆنی کلیف، و ڕەوتی میلیتانت (Militant Tendency) بە سەرکردایەتی تێد گرانت.
لە ئێستادا هەوڵەکان لە ئارادان بۆ بنیاتنانی ئینتەرناسیۆناڵێکی

سۆشیالیستی شۆڕشگێڕ لەسەر ئاستی جیهانی، و هەر ئیستا حیزبێ کۆمۆنیستی شۆڕشگێڕەکان لە چەندین وڵاتی جیهان دامەزراون کە لە بنەڕەتدا لەو ڕێکخراوانە پێکهاتوون کە سەر بە (ڕەوتی مارکسی ئینتەرناسیۆنال) [(International Marxist Tendency (IMT)] بوون، و لەم ڕاستایەشدا کۆنگرەی دامەزراندنی (ئینتەرناسیۆنالی کۆمۆنیستی شۆڕشگێڕ)یان لە حوزەیرانی (٢٠٢٤)دا بەست و یەکەمین کۆنگرەی جیهانی ئینتەرناسیۆنالی کۆمۆنیستی شۆڕشگێڕیش لە ئابی (٢٠٢٥) بەڕێوەچوو.(٦)

پەیوەستی بنیاتنانی ئینتەرناسیۆنالێکی کۆمۆنیستی شۆڕشگێڕ لەسەر ئاستی ناوچەیی و جیهانی، لە ئێستادا بە یەکێک لە ئەرکە لەپێشینەکانی کۆمۆنیستەکان دادەنرێت، سەرەڕای هەر ئاستەنگییەکی تیۆری و سیاسی و ڕێکخراوەیی جۆراوجۆر کە ڕووبەڕووی ئەنجامدانی ئەم ئەرکە دەبنەوە. بەمپێیەش لێکۆڵینەوە و گفتوگۆکردن لەم بارەیەوە مەسەلەیەکی زۆر گرنگە بە بزووتنەوەی کۆمۆنیستی.

(PA) و (SDA-AW) لە کوێی نەخشەی ململانێی چینایەتی جیهانی و هەرێمیدا وەستاون؟

ئەو بابەتەی کە لێرەدا دەمەوێت باسی بکەم، هەڵسەنگاندنی بزووتنەوەی سۆشیالیستی جیهانی و وردەکاریی دابەشبوونەکانی ناو ڕیزەکانی نییە، یان وردەکارییەکانی چارەنووسی ئەو کۆبوونەوە جیهانییانەی بزووتنەوەی کرێکاری و سۆشیالیستی و ململانێی هەمە سیاسی و فکرییە جیاوازەکانیان نییە، هەروەها هەڵسەنگاندنی ئەزموونی ئینتەرناسیۆنالی سێیەمیش نییە دوای مەرگی لێنین و ئەو تاوانانەی کە حیزبی کۆمۆنیستی سۆڤیەت، لەسەر دەستی ستالین و شوێنکەوتووانی، ئەنجامیان دا، و ئەو گورزانەش کە سرەواندیانە بزووتنەوەی کۆمۆنیستی و ڕەوەندی شۆڕشی سۆشیالیستی جیهانی.

ئەوەی دەمەوێت لەم بەشەی وتارەکەمدا ڕوونی بکەمەوە، ئەوەیە کە چ شتێک ڕێڕەوی ئەو حزبانەی (هاوپەیمانی پێشکەوتنخواز) [Progressive Alliance (PA)]، و دیارە ڕێڕەوی ئەو حیزبانەش لە (هاوپەیمانی دیموکراتی کۆمەڵایەتی لە جیهانی عەرەبی SDA-AW)دا دەبەستێتەوە بە نەخشەی ململانێی چینایەتی نێوان بۆرژوازی و پرۆلیتاریای هاوچەرخی جیهانی، لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و باکووری ئەفریقا و هەروەها لە هەرێمی کوردستانیش کە ئەم کۆنگرێیە تێیدا بەڕێوەچوو.

هەر وەک بینیمان، مێژووی هەریەک لە سۆشیالیست ئینتەرناسیۆنال (SI) و هاوپەیمانی پێشکەوتنخواز (PA) دەگەڕێتەوە بۆ ڕەوتی هەڵپەرست و نەتەوەپەرستی شۆڤێنی لەناو بزووتنەوەی کرێکاری و سۆشیالیستی جیهانی و هەڵوێستی دژ بە بەرژەوەندییەکانی کرێکاران و

زەحمەتکێشان و دژ بە گۆشەکردنی شۆڕشی سۆشیالیستی جیهانی لە کاتی جەنگی جیهانی یەکەمدا. بەڵام، سەرەڕای ئەم پەیوەندییە مێژووییە هاوبەشە، هەردوو (PA) و (SDA-AW) پەیوەندییەکی تریان هەیە بە مێژوویەکی نزیکتر لە ململانێی چینایەتی، کە ململانێی چینایەتی هاوچەرخ و هەوڵەکانی سۆشیال دیموکراتی ئەوروپایە کە ئامانجی بەهێزکردن و پەکخستنی شۆڕشە هاوچەرخەکانە، ئەمەش دوای ئەزموون وەرگرتنیان لە ڕاپەڕینە شۆڕشگێڕییەکانی تونس و میسر و ڕووخاندنی دوو حیزبی دیکتاتۆر کە ئەندام بوون لە هەمان کۆمەڵەی (SI) کە ئەم حزبە سۆشیال دیموکراتانەی لەخۆگرتبوو.

بە بەدیهێنانی ئەو کارنامە هاوچەرخە، هاوپەیمانی پێشکەوتنخواز (PA) پێکهێنرا، ئەمەش لە ڕێگەی ڕووخسارجوانکردن و دوورکەوتنەوە لە هەندێک دەسەڵاتداری دیکتاتۆری ئاشکرا و گۆڕینی ناوەکە بە شێوەیەک کە وشەی سۆشیالیزمی تێدا نەبێت بە مەبەستی بەدیهێنانی ئەو ئەرکە سەرکییەی خۆی کە بریتییە لەوەی شەپۆلی شۆڕشگێڕی بخاتە ژێر ڕکێفی خۆیەوە و لەباری بەرێت. هەروەها حزب و ڕێکخراوەکانی (هاوپەیمانی دیموکراتی کۆمەڵایەتی لە جیهانی عەرەبی SDA-AW)دا بەپێی هەمان ئاڕاستە و کارنامەی سیاسی بۆرژوازی ڕیفۆرمخواز و لە ڕێڕەوی گۆڕانکارییە شۆڕشگێڕییەکانی تونس و میسردا پێکهێنران و ناوی خۆیان نا "دیموکراتی کۆمەڵایەتی"، و بەشێوەیەکی سروشتی لەگەڵ توندبوونەوەی ململانێی چینایەتیدا، هەوڵی ئیفلیجکردن و پەکخستنی شۆڕشەکان دەدەن.

مێژووی سۆشیال ئینتەرناسیونالەکان (SI) پەیوەندە بە ئاڕاستەیەکی دژ بە ئاڕاستەی مێژووی گۆشەکردنی شۆڕشی سۆشیالیستی جیهانی لە ئەوروپا و پەیوەندیشە بە ئاڕاستەیەکی دژ بە ئەگەری یەکگرتن و لێکهەڵپەکان بە کاروانی ئەم شۆڕشە جیهانییە و خەبات بۆ ڕزگاربوون لە چنگی دەوڵەتە ئیمپریالیستەکان لە لایەن خەباتە جەماوەرییەکانی وڵاتانێک کە ئەو کاتە بە وڵاتانی ڕۆژهەڵات ناسرابوون.

هەریەک لە (PA) و (SDA-AW) بەدەر لە تایبەتمەندیی هەر یەکێک لە حزبەکانیان، لە ڕاستیدا بە سنووردارکردنی کاریگەریی ڕاپەڕینە جەماوەرییە شۆڕشگێڕییەکان لە جیهانی عەرەبیدا سەریان هەڵداوە، وگوزارش لە هەوڵەکانی بۆرژوازی دەکەن بۆ ڕاگرتنی ناکۆکییەکانی کۆمەڵگەی سەرمایەداری هاوچەرخ لە چوارچێوەیەکدا کە بنەماکانی سیستەمەکە نەڕووخێنێت. واتە، هەریەک لە (SI)، و (PA) و ڕێکخراوە ناوچەییەکەشیان (SDA-AW)، جگە لە ناوەڕۆکی چینایەتی بۆرژوازی هاوبەشیان، سیمای سیاسی هاوبەشیشیان هەیە لە پەیوەند بە ئەرکەکانیانەوە کە پەکخستنی شۆڕشە؛ واتە شۆڕشی سۆشیالیستی لە

ئەورووپا و ڕاپەڕینە شۆڕشگێڕییەکانی میسر و تونس. و بەم پێیەش، ئەوان ئامرازگەلێکی سیاسی و ڕێکخراوەیی بەرژوازی ڕیفۆرمخوازن بۆ کەمکردنەوەی گورزەکانی شۆڕشەکان و بۆ پاراستنی سیستەمی بەرژوازی.

ململانێی چینایەتی و شۆڕشی کۆمەڵایەتی لە جیهانی ئێستادا

ئەمڕۆ لە جیهانێکی سەرمایەداریدا دەژین کە بە ئەندازە لە ڕووی ئابوورییەوە بەیەکەوە بەستراوەتەوە، بە شێوەیەک نەک تەنها سەرمایە ژیانی ئابووری و کۆمەڵایەتی لە هەموو شوینیکی زەویدا کۆنترۆڵ کردووە، بەڵکو ململانێی چینایەتی نێوان دوو جەمسەری ئەم پەیوەندییەش، واتە ململانێی نێوان کار و سەرمایە، نێوان بەرژوازی و پرۆلیتاریا لە هەر وڵاتێکی جیهاندا، زیاتر لە جاران بووەتە جیهانی، و بەم پێیەش سیاسەت، کە شتێک نییە جگە لە پەیوەندی نێوان چینە کۆمەڵایەتییەکان، بە شێوەیەکی بەرچاو جیهانی بووەتەوە. هەروەها، ململانێی چینایەتی وەک بزوێنەری مێژووی کۆمەڵگەکان، پێکهێنانی ئینتەرناسیۆناڵێکی پرۆلیتاری سۆشیالیستی شۆڕشگێڕی کردۆتە ئەرکێکی گرنگ کە ناکرێ دوابخرێ، ئەمەش سەرەڕای زاڵبوون و کاریگەری هێزە بەرژوازییەکان لەسەر ڕەوەندی بارودۆخی سیاسی لە وڵاتانی جۆراوجۆردا و لەسەر ئاستی جیهانی و ناوچەیی.

بە پێچەوانەی ئەوەی کە دیاردەکان پێمان دەڵێن، ململانێی نێوان ئەم دوو چینە بەردەوام کاریگەری خۆی جێدەهێڵێت بەسەر هەموو کردەیەکی سیاسی و پلانێکی سیاسی و ململانێ سیاسی و فکرییەکانی ڕەوتە بەرژوازییەکاندا، وە سروشتی حزبەکان و بەرنامە و پراکتیکە سیاسییەکانیان و کۆبوونەوە و هاوپەیمانییە جیهانی و ناوچەییەکانیان و سروشتی چەندان شتگەلی تریش، دیاری دەکات بە شێوەیەک کە ناتوانرێت بە هیچ جۆرێک باس لە جیابوونەوەیان لەم ململانێ چینایەتییە بکرێت.

ئەمە و، جەنگەکان و ململانێیە جیۆسیاسی و ستراتیژی و جیۆئابوورییەکان لە نێوان دەوڵەتەکاندا، وەک قەوارەی سیاسی نەتەوەیی سەرمایە و لەناو سیستەمی سیاسی بەرژوازی جیهانی هاوچەرخدا، و لە نێوان دەوڵەتە ئیمپریالیستەکان و جەمسەرە ناوچەییەکان و دەوڵەتەکانی تردا، جەنگ و ململانێی نوێنەرانی سەرمایە و دەوڵەتەکانیانن بۆ دابەشکردنی بازاڕی جیهانی لە نێوانیاندا. ئەو جەنگانە، جەنگی بەرژوازی دەسەڵاتدارن لە هەر دەوڵەتێکدا کە سیاسەتە دەرەکییەکان و جەنگەکانیان ڕاستەوخۆ پەیوەندیان بە دووبارە بەرهەمهێنانەوەی کۆنترۆڵ و سەروەری چینایەتییانەوە هەیە لەناو کۆمەڵگادا، و بەم پێیەش پەیوەندییەکی ڕاستەوخۆیان بە ململانێی چینایەتی نێوان پرۆلیتاریا و

بەرژوازییەوە هەیە لەناو وڵاتەکانیشیاندا.

لەم (٤٥) ساڵەی ڕابردوودا، جیهانی سەرمایەداری بە شێوەیەکی بەرچاو گۆڕاوە بەهۆی جیهانگیریی زیاتری جووڵە و کەڵەکەبوونی سەرمایە و کردنەوەی بازاڕە جیهانییەکان لەبەردەمیدا، تا کاتێک لە ساڵی (٢٠٠٨)دا تووشی قەیرانی سەرمایەداری بوو، هاوکاتیش، بەهۆی سیاسەتە ئابوورییە نیۆلیبراڵییەکانی سەرمایەوە بەدرێژایی ئەم چەند دەیەیە کە تا ئێستاش بەردەوامە. بەڵام ئەم جیهانگیرییە ئابوورییە و ئەم سیاسەتە نیۆلیبراڵییانە، بە گشتی لە پێکهاتەی خۆیاندا، هەڵگری شوێنپەنجەی ئەم شەڕە چینایەتییە بوون لە نێوان کار و سەرمایەدا، و سەرمایە جیهانێکی نەخوڵقاندووە جگە لەوەی کە خۆی تێدا بەدیبهێنێت، کە ئەمەش بە واتای توندوتیژکردنەوەی هەرچی زیاتری ئەو دژایەتییە چینایەتییە دێت کە سەرمایە لە دووتوێی خۆیدا و لە جووڵە و کەڵەکەی بەردەوامیدا فەراهەمی دەهێنێت.

وەگەڕخستنی نیۆلیبرالیزمی ئابووری وەڵامێک بوو لەلایەن بەرژوا ئیمپریالیستی ڕۆژئاواوە بە قەیرانی سەرمایەداری، بەڵام ئەم وەڵامە شتیک نەبوو جگە لە شەڕێکی چینایەتی و سیاسەتێکی ئابووری و هێرشێکی فکری و کلتووری بۆ کردنەوەی مەودا و لابردنی هەموو ئەو بەربەستانەی کە ڕێگر بوون لە بەردەم جووڵە و کەڵەکەبوونی سەرمایە، و زاڵبوون بەسەر قەیرانی کەڵەکەبوونیدا. ئەمەش پێویستی بەلابردنی بەربەستاکان و زیادبوونی قازانجەکانی سەرمایە بوو بە شێوازی جۆراوجۆر و لە هەمووشی گرنگتر، پێویستی بە بەرپاکردنی شەڕێکی چینایەتی بوو دژ بە چینی کرێکاری جیهانی و دژ بە یەکێتییە کرێکارییەکان و سەندیکا و ئۆرگانەکانی خەباتکاری بەکۆمەڵی ئەم چینە جیهانییە، شەڕێک کە ئامانجی ئەوە بوو قورسایی قەیرانەکەی بخاتە سەر شانی ئەم چینە جیهانییە، بە ئاکامەکەشییەوە لە هەژارکردنی زیاتری و چەوسانەوەی چڕتری، هەروەها بە کەمکردنەوەی بەردەوامی بڕی دەوڵەت لە دابینکردنی خزمەتگوزارییە کۆمەڵایەتی و تەندروستی و پەروەردەییە گشتییەکان بەیان.

پلاتفۆرمی بەرژوازی جیهانی، هێرشێکی چەوپێنە بە سەر هەر قەڵایەکی بەرخۆدان و داسەپاندنی دەسەڵاتدارێتییەکیەتی بەسەر گشت ئەوانەدا کە بە هێزی کاریان دەژین، لەگەڵ وەلانانی هەموو ئەو شتانەی کە پەیوەندییان بە خۆشگوزەرانییانەوە هەیە. کەڵەکەبوونی هەرچی زیاتری سەرمایە بە شێوەیەکی ئەفسانەیی لە دەستی کەمایەتییەکدا لە یەک جەمسەردا، و نەهامەتی هەرچی زیاتر لە جەمسەرەکەی تردا بە زۆربەی دانیشتوانی گۆی زەوی بووەتە فاکتی ئەمڕۆی جیهان و هەر لەم ڕاستایەشدا دەوڵەتە بەرژوازییەکان لە هەموو جیهاندا بە شێوەیەکی ئاشکرا بوونەتە ئامرازی ستەمی سەرمایە بەرامبەر پرۆلیتاریا.

هیچ سیاسەت و کارەکی سیاسی گرنگی ئەوتۆ نییە کە بە شێوەیەک لە شێوەکان پەیوەندی بەم واقیعە ئابووری و کۆمەڵایەتییە جیهانییە و ناکۆکییەکانی و ململانێی چینایەتیی بەردەوام لە پێکهاتەکەیدا نەبێت، یان ڕەنگدانەوەی کاریگەریی یەکێک لەو دوو بژاردەیە نەبێت کە بە شێوەیەکی کردەیی هاتوونەتە بەردەم مرۆڤایەتی لە جەنگی جیهانی یەکەمی ئمپریالییەوە، کە ئەوانیش بریتین لە: یان سەرکەوتنی شۆڕشی سۆشیالیستی جیهانی و ئینتەرناسیۆنالی سۆشیالیستی شۆڕشگێڕ و ڕووخاندنی سەرمایە و بنیاتنانی کۆمەڵگا لەسەر بنەمای خۆشگوزەرانی مرۆڤ و ڕزگاربوونی لە ستەمی چینایەتی و سەرکوتی سیاسی و جەنگەکان و پاشەکشەی مەعنەوی، یان بەردەوامیدان بە باڵادەستی سەرمایە و تاوان و جەنگەکانی، و بە یەک وشە، وەک ڕۆزا لوکسەمبەرگ دەڵێت: (سۆشیالیزم یان بەربەرییەت).

قوڵبوونەوەی ململانێی جیۆپۆلیتیکی و ئابووری و جیۆستراتیجی لە نێوان دەوڵەتە ئیمپریالیستەکان و دەوڵەتە بۆرژوازییە ناوچەییەکاندا لەسەر بنەمای قەیرانی سیستەمی سەرمایەداری هاوچەرخ و زیادبوونی میلیتاریزم و پێشبڕکێی چەکداربوون، و جەنگەکانی ئێستا، لە ئۆکرانیا و کۆمەڵکوژی لە غەززە و جەنگی ئیسرائیل و ئەمریکا لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و جەنگ لە نێوان ئیسرائیل و ڕژێمی سیاسی ئیسلامی لە ئێران و بەرزبوونەوەی بەردەوامی نیۆفاشیزم لە وڵاتانی ئیمپریالیستی ڕۆژئاوا، هەموویان شایەتحاڵی بەرزبوونەوەی ئەم کۆنەپەرستییە سیاسییە و ئەم میلیتاریزمەی هێزە بۆرژوازییە جیهانییەکان و دەوڵەت و ڕەوت و حزب و هێزە چەکدارەکانیان.

قورسایی وێرانکەری هەموو ئەمانەش شکاوەتەوە بەسەر خەباتی پرۆلیتاریای جیهانی لە هەموو وڵاتێکدا و بەربەستی گەورەی لە بەردەم خەباتی ئینتەرناسیۆنالی شۆڕشگێڕی و کۆمۆنیستی دادەنێن و ڕیزی خەباتیان پەرش و بڵاو دەکەن، نەک تەنها لەسەر ئاستی ناوچەیی و جیهانی، بەڵکو لە ناوخۆی وڵاتەکانیشدا.

بەڵام ئەم ململانێی چینایەتییە لە نێوان جەماوەری زەحمەتکێش و سەرمایەدا یەک ساتیش لە هیچ شوێنێکی جیهاندا نەوەستاوە، و سەرکوتکردن و جەنگەکان و ململانێ جیۆپۆلیتیکییەکان بەربەستی گەورە لە بەردەمی دادەنێن، بەڵام ناتوانن کۆتایی پێبهێنن، چونکە ململانێی چینایەتی بە سادەیی بەشێکە لە ژیانی خودی سەرمایە و ناکۆکییە ناوخۆییەکانی و ململانێی جەمسەرە دژبەیەکەکانی.

هەوڵوتەقلای هێزە کۆمەڵایەتی و سیاسییە جۆراوجۆرەکان بە بەدەستهێنانی چاکسازی لەم بوار یان ئەو بوارەی ژیانی ئابووری و کۆمەڵایەتی و سیاسی و کلتووریدا، لەوانەش خەباتی ڕەوتە چاکسازخوازەکان لەناو بزووتنەوەی کرێکاری و بزووتنەوەی ژنان و

بزووتنەوەی لاواندا، بەشێکن لە داینامیکیی ململانێ لەناو سیستەمی سەرمایەداری هاوچەرخدا و جۆگەوڕێگەی خۆیان هەیە، بەڵام خودی بەدەستهێنانی ئەو چاکسازییانە پەیوەندییەکی توندوتۆڵی بە ململانێیەکی چینایەتییەوە هەیە کە لە ئارادایە لە نێوان پرۆلیتاریا و بۆرژوازیدا و دەتوانن، لە ڕووی ئاسۆ و ئاراستەی سیاسی و پراکتیکییەوە، ببنە بەشێک لە خەباتی پرۆلیتاریا بەرەو بەدەستهێنانی ئامانجی کۆتایی بە کۆتاییهێنان بە سیستەمی چینایەتی، واتە بەدیهاتنی شۆڕشی سۆشیالیستی ئینتەرناسیۆنالی، یان پشتگیری لە جەمسەرەکەی تر، واتا پشتگیری لە سەرمایە و لە مانەوەی دەسەڵاتی بکەن بەسەر مرۆڤایەتیدا، و لەم پیگەیەوە هەوڵبدەن بە بەدەستهێنانی هەندێک چاکسازی لە چوارچێوەی سیستەمی زاڵی سەرمایەدا، کە لەو حاڵەتەشدا وەک ئەزموونی ئینتەرناسیۆنالی دووەم نیشانیدا، دەگۆڕێن بە ئامرازێکی بۆرژوازی بۆ خنکاندنی شۆڕشی پرۆلیتاری.
هەردوو هاوپەیمانی پێشکەوتنخواز (PA) و هاوپەیمانی دیموکراتی کۆمەڵایەتی لە جیهانی عەرەبی (SDA-AW)دا، هەر وەک لە پێکهاتەی حزبەکان و بەرنامەکانیاندا دەردەکەوێت، کە کۆبەندێکی (مَجَمَع) بۆرژوازیی هەزە نەتەوەیی و نیمچە چاکسازخوازەکانن لە وڵاتە جیاوازەکاندا، کە دروستبوون بۆ ڕێکخستنی کاروباری سیستەمی سیاسی بۆرژوازی، و ڕێککەوتن لەسەر ئەوەی کە بەرژەوەندییە حزبی و نەتەوەییەکانی هەر لایەنێک دابین بکرێت، بەڵام بە دڵنیاییەوە، ئەرکێکی تری جددییان هەیە کە بریتییە لە هەوڵدان بۆ کۆنتڕۆڵکردنی بزووتنەوەی کۆمۆنیستی و شۆڕشەکانی پرۆلیتاریا لەسەر ئاستی جیهانی و هەرێمی، لەوانەش لە جیهانی عەرەبی و هەرێمی کوردستان، کە ئەمەش دەبێت ئەمە لە بزووتنەوەی کرێکاری و کۆمۆنیستیدا هەردەم پەردەی لەسەر هەڵبماڵین .

موئەیەد ئەحمەد
٢ی ئەیلول/سەپتەمبەری ٢٠٢٥

Parties & Organisations – Progressive Alliance (1)

(2) The Socialist International, 1951–, and the Progressive Alliance, 2013– (Chapter 15) – The Cambridge History of Socialism

(3) Progressive politics For a fairer world – Socialist International

4)) جدالات وكتابات الاشتراكيين الثوريين في فترة الحرب العالمية الأولى وما بعدها تتناول التطورات التي ذكرتها أعلاه.
(5) الأممية الرابعة – ويكيبيديا
انعقاد المؤتمر العالمي الأول للأممية الشيوعية الثورية في خضم اضطرابات عالمية – ماركسي(6)